

דף סיכום בחינה**מזהה בחינה: 001000252874 מזהה סטודנט: 180889****שם קורס: לשון הרע בהלכה ובמשפט**

מספר שאלה	ציון מירבי	ציון שאלה סופי
1	40.00	40.00
2	40.00	40.00
3	20.00	20.00

ציון בחינה מקורי : 100.00**ציון בחינה מחושב : 100****תוספת ציון לבחינה : 0****ציון בחינה סופי : 100.00****הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים**

בחינה מועד א' תשפ"א - קורס לשון הרע בהלכה ובמשפט (8699904601)

הנחיות כלליות:

משך הבחינה - שעתיים (למעט מי שקיבל אישור הארכת זמן).

הבחינה בחומר סגור, למעט חוק איסור לשון הרע מודפס (מצ"ב גם קובץ החוק כנספח, למען הנוחות

סריקת הבחינה בכתב יד תתאפשר רק למי שיש בידו אישור ממדור תמיכה והנגשה באוניברסיטה. או
הסטודנטים רשאים להיעזר במהלך הבחינה בדף ריק ולרשום עליו טיוטה/ הערות בכתב יד.

לפניכם 3 שאלות. הניקוד לכל אחת מ-2 השאלות הראשונות הוא 40 נק'. הניקוד לשאלה 3 הוא 20 נק'.

הפקולטה למדעי החיים באוניברסיטת תל אביב רועשת וגועשת: חלק מהסטודנטים בפקולטה היו תומך נלהב בחיסון נגד נגיף הקורונה, וחלק אחר מתנגד לחיסון. המלחמה בין המחנות הולכת ומחריפה, עד כדי צעדים קיצוניים ויריבות אישית. במסגרת זו, התפתחה יריבות אישית מרה בין תומר, המשתייך למחנה התומכים, לבין יהושע, המשתייך למחנה המתנגדים. ביום מן הימים עבר יהושע ליד תומר ושמע אותו אומר לחברו חיים (שאינו משתייך לאף אחד מהמחנות), "**אני אומר לך, אני מכיר כל אחד ואחד ממתנגדי החיסונים; מדובר לדעתי בשרלטנים הגונבים את דעת הציבור, ובכוונה וביודעין מפיצים עובדות שאינן נכונות**". כששמע יהושע כך, הוא נפגע מאוד, ומיד הזדרז והגיש נגד תומר קובלנה פלילית בגין לשון הרע.

בעקבות הגשת הקובלנה נגדו, תומר רתח מכעס וגמר אומר להתנקם ביהושע. הוא נזכר לפתע, כי לפני שנה הוא נחשף לראיות מוצקות וברורות (עדויות מפי מספר שכנים, מצלמת אבטחה ועוד), המלמדות כי יהושע גנב פנקס שיקים מקשישה ברחוב. עד היום תומר לא הגיש תלונה במשטרה, מטעמי אחוות סטודנטים, אך כעת, על רקע האיבה בין המחנות והיריבות המתפתחת ועל מנת "לסגור חשבון", הוא החליט להגיש תלונה במשטרה נגד יהושע. יתרה מכך, תומר נסחף והגיש גם תלונה נוספת, אותה בדה מליבו, לפיה יהושע כלל אינו סטודנט כפי שהוא מתחזה להיות, ותעודת הסטודנט שלו מזויפת. למרבה ההפתעה ולשמחתו של תומר, התברר לו לאחר יומיים כי הטענה שבדה מליבו היא במקרה נכונה, שכן יהושע אכן זייף את תעודת הסטודנט שלו! אך במקביל התברר גם, כי דווקא התלונה הראשונה בדבר גניבת השיקים מהקשישה, אינה נכונה (התברר כי יהושע והקשישה בכלל השתתפו בצילומים לסרט, ובמסגרת זו נערכה סצנה מבוימת של גניבת שיקים). יהושע, מכל מקום, הגיש מיד תביעת לשון הרע נגד תומר בגין כל אחת מהתלונות.

השאלה שעליה עליכם לענות - תומר המבוהל (שכעת עומדת נגדו גם קובלנה פלילית וגם תביעה אזרחית) פונה אליכם ושואל אתכם, כיצד יכריע בית המשפט בכל אחד מההליכים נגדו. מה תשיבו לו? (הנחיה - יש לחלק את התשובה ולהתייחס לקובלנה בנפרד ולתביעה בנפרד).

תשובה:

קובלנה פלילית - ניתן להגיש קובלנה פלילית בשל לשון הרע ס'8 ועונשה שנה אחת ס'6 (הנתבע הוא נאשם ומקבל את כל זכויות החשודים והנאמים על פי הדין). אך, בנוסף לפרסום לשון הרע (כמו בדין האזרחי) יש צורך בעוד 2 תנאים: 1. כוונה לפגוע. 2. הפרסום הופץ ל 2 אנשים או יותר מלבד הנפגע. במקרה שלנו, יהושע יטען שאכן הייתה לתומר כוונה לפגוע בו באופן אישי כיוון ששררה ביניהם יריבות אישית. תומר יטען כי לא התכוון לפגוע ביהושע וראיה לכך היא שלא הזכיר את שמו. לגבי התנאי ה-2 תומר סיפר זאת רק לחיים ויהושע שמע ולכן לא מתקיים. לדעתי הקובלנה לא תתקבל, תנאי הבסיס ה-2 לא מתקיים.

אך במידה ואכן תתקבל הקובלנה יש לבחון האם זהו לשון הרע. תומר יטען כי הוא דיבר על ציבור המתנגדים לחיסון ולפי ס'4 לחוק לא ניתן להגיש תביעה אזרחית/קובלנה פלילית אלא רק כ"א מהיועמ"ש או בהסכמתו. מנגד, יטען יהושע כי בפס"ד העוסק בסרט ג'נין ג'נין נקבע המבחן של "מהו ציבור" - השופטים חלקו ביניהם האם המבחן הוא טיב הביטוי או גודל הקבוצה. בסופו של דבר נקבע כי גודל הקבוצה הוא המבחן הקובע. כאן, יצטרך ביהמ"ש להכריע האם הכוונה היא לכלל המתנגדים בארץ או בעולם, או בפקולטה הספציפית ואז ברור שכל אחד מהם נפגע באופן אישי. כל שכן שתומר ציין במפורש שהוא מכיר כל אחד ואחד מהם.

אם ביהמ"ש יחליט שהאמירה היא לשון הרע על יחיד אז לפי ס'1 אכן נראה כי אכן מדובר בלשון הרע - המבחן הוא אובייקטיבי (כוונת הפוגע והנפגע לא רלוונטיות) - דיבור היכול לשנות את יחס הבריות אל יהושע ואל שאר מתנגדי החיסון, לבזותם וכו'.

במקרה הזה, נראה לי כי הגנתו הטובה ביותר של תומר היא כי לא דיבר ספציפית על יהושע אלא על ציבור ולכן לא יכולה להיות מוגשת קובלנה מלכתחילה. וכמובן שלא הופץ ליותר מ 2 אנשים.

תביעה אזרחית- ניתן להגיש תביעה אזרחית בגין לשון הרע ס' 7 ולקבל בגינה פיצויים וסעדים נוספים הכחשה, תיקון וכדומה (ס' 9 וכו'). האם נחשב לשה"ר על בסיס ס' 1? נראה כי גם גניבת פנקס צ'קים וגם זיוף תעודת סטודנט הם דברים שיכולים לבזות אדם בשל התנהגותו, וכן לשנות את יחס הבריות כלפיו ולכן נחשב פרסום לשון הרע.

תומר יטען להגנתו:

1. הגנת אמת הפרסום ס' 14- יש לכך 2 תנאים: 1. שהפרסום הוא אמת 2. עניין ציבורי. (במקרה של פער מסויים זניח בין הפרסום לבין האמת, פער במידע שאין בו ממש אז ביהמ"ש לא ישלול את ההגנה אך כל מקרה לגופו). 1. האם התלונות היו על בסיס מידע אמיתי? המבחן בפסיקה מבחין בין אמת לאמת לשעתה. הלכת קראוס היא כי אם הייתה התפתחות בעובדות לאחר המקרה לא תישלל מהנתבע הגנת האמת כיוון שהאמת הנבחנת היא אמת לשעתה. בפסק דין אילנה דיין חודד כי במקרה של התפתחות שמגלה כי בדיעבד העובדות לא היו נכונות כלל, אין את הכלל של האמת לשעתה אלא יש להתבסס על הגנת תו"ל. התלונה הראשונה של גניבת פנקס הצ'קים נראית אכן אמיתית כיוון שהתבססה על ראיות מוצקות וברורות (עדויות מפי מספר שכנים, מצלמות אבטחה וכו') אך בדיעבד התברר כי העובדות אינן ייצגו נכונה את המציאות (דומה לאילנה דיין)- לכן הגנתו תישלל במקרה זה. לגבי התלונה השנייה- אותה בדה תומר מליבו ובדיעבד נחשבה כנכונה- ביהמ"ש יצטרך להחליט אם מדובר באמת כיוון שברגע הגשת התלונה לא ידע תומר כי זוהי אכן האמת- אלא שיקר. בדיעבד התברר שאכן כך אך לא התבסס על עובדות אמיתיות בעת התלונה. (לדעתי לא ייחשב אמת) לגבי העניין הציבורי- נדרשת תועלת כלשהי לציבור ולא סיפוק סקרנות גרידה. ביהמ"ש יצטרך להכריע במקרה הזה אך כמעט תמיד יש עניין ציבורי (יתכן גם שגניבת פנקס צ'קים היא כן עניין ציבורי ותעודת זיוף סטודנט לא).

2. הגנת תו"ל ס' 15- נדרשת עמידה באחד התנאים בסעיף: במקרה הנ"ל ס"ק 8- הגשת תלונה.

בנוסף נדרש לפעול בתו"ל לפי תנאי ס' 16- האמין באמיתות הפרסום, נקט באמצעים סבירים כדי לוודא שאכן זה אמת ומידתיות הנזק. גניבת פנקס הצ'קים- נראה כי אכן תומר האמין בפרסום, וגם נקט אמצעים סבירים לוודא שאכן זה אמת- דיבר עם מספר שכנים ומצלמות אבטחה. כמו כן לא פרסם בתפוצה רחבה אלא הגיש תלונה למשטרה כדי שתברר לעומק. במקרה של תעודת הסטודנט לא נראה כי האמין באמיתות הפרסום כיוון שבדה אותו מליבו, וכן לא נקט אמצעים סבירים כיוון שרק בדיעבד התברר לו שאכן זה אמת, מידתיות הנזק- כנ"ל. אבל כיוון שזוהי חקירת משטרה יכול להיות שלא נדרש לחקור לעומק כל כך ומספיק שהגיש את התלונה כדי שתעמוד לו הגנת תו"ל. לגבי המניע להגשת התלונה- במקרה מתואר כי המניע להגשת התלונה לא היה מטעמי צדק וביטחון הזקנים אלא על רקע איבה בין המחנות והיריבות המתפתחת ועל מנת "לסגור חשבון" ספציפית עם יהושע. אך בפסיקה נקבע כי אין צורך במניע טהור כדי לעמוד בהגנת תו"ל.

נראה כי במקרה שאכן לא יצליח להוכיח את הגנותיו כנדרש ביהמ"ש יתחשב בו בגזר הדין/ בפסיקת הפיצויים בשני המקרים (גם הקובלנה וגם התביעה)- בס' 19(2)- הנתבע האמין באמיתות הפרסום- גם לגבי מתנגדי החיסון וכך שהם מפיצים דעות לא נכונות וכן לגבי התביעה במשטרה בגין גניבת הפנקס כיוון שהיו המון ראיות חיצוניות ברורות שהמקרה אכן קרה. (לדעתי לא יעמוד לטובתו במקרה שבדה מליבו עד זיוף תעודת הסטודנט).

יעקב שדמי הוא עיתונאי, המסקר בהתלהבות את הסכסוך באוניברסיטת תל אביב (המתואר בשאלה הקודמת) בין מתנגדי החיסונים לבין תומכי החיסונים. באחת מכתבות הסיקור שלו, הוא כתב כי לדעתו, יהושע (המוכר לנו מהסיפור הקודם כאחד ממתנגדי החיסונים) עבר לאחרונה לתמוך בחיסונים!

יהושע הפגוע והנדהם (שתגובתו אפילו לא התבקשה לפני פרסום הכתבה) התקשר אל העיתונאי וגער בו על הנזקים שנגרמים לו כתוצאה מהפרסום. העיתונאי, שלא היו לו כוונות רעות והבין מיד כי שגה, מיהר לתקן את המעוות ופרסם במהדורת העיתון הבאה כי הפרסום הקודם היה שגוי, אך יהושע הכועס לא הסתפק בכך אלא הגיש נגד העיתונאי תביעת לשון הרע, בה הוא תובע גם פיצויים וגם התנצלות מצד העיתונאי על הפגיעה בו.

השאלה שעליה עליכם לענות - העיתונאי המבוהל פונה אליכם לקבל עצה, מה הוא יוכל לטעון בבית המשפט להגנתו וכיצד להערכתכם יכריע בית המשפט. מה תשיבו לו?

תשובה:

ניתן להגיש תביעה אזרחית בגין לשון הרע ס' 7 ולקבל בגינה פיצויים וסעדים נוספים הכחשה, תיקון, איסור הפצה וכדומה (ס' 9 וכו'). לגבי סעד ההתנצלות- הוא לא מעוגן באופן חוקי ובפסיקה יש פסקי דין לכאן ולכאן האם זה נחשב סעד אפשרי (למיטב זכרוני לרוב פוסקים שזהו אינו סעד אך ביהמ"ש יחליט לגופו של מקרה).

האם נחשב לשה"ר על בסיס ס' 1? פגיעותו של יהושע וגם כך שלעיתונאי לא היו כוונות רעות לא מהוות שיקול לעניין זה- כוונת הפוגע והנפגע אינן רלוונטיות אלא השאלה האובייקטיבית - האם יחס הבריות השתנה בעקבות הפרסום? השאלה האם הפרסום כי יהושע "עבר לאחרונה לתמוך בחיסונים" היא מבזה או משפילה אותו בעיני הבריות תלויה בשאלה- מיהו ה"בריות" לעניין זה? בפס"ד שהאא נגד דרדריאן נחלקו השופטים- האם זהו אזרח סביר ובר דעת בישראל (הש' לוי) או הקבוצה הקרובה לנפגע (הש' אלון)? נקבע כי השאלה הרלוונטית היא האם יחס הבריות בסביבתו של הנפגע משתנה כלפיו והאם זה יכול להשפיל או לבזותו (גם במקרה שדעת הקבוצה הקטנה היא מעוותת). בהתאם לכך נראה כי כל קבוצת המתנגדים שהיא סביבתו הקרובה אכן תראה פרסום זה כמשפיל ומבזה (בייחוד עקב היריבות העזה בין המחנות והביטחון של כל מחנה בצדקת דרכו).

העיתונאי יטען להגנתו:

הגנת תו"ל ס' 15 - נדרש לעמוד באחד התנאים בסעיף וכן לפעול בתו"ל לפי ס' 16. העיתונאי יטען כי פעל בתו"ל בנסיבות ס' 15(2)- יחסים המטילים חובה חוקית/מוסרית. לעיתונאים ואנשי תקשורת יש חובה חוקית/מוסרית לפרסם לציבור הרחב (ביחוד במדינה דמוקרטית כמו ישראל) ידיעות בעלות עניין ציבורי גבוה ומשמעותי. ביהמ"ש יצטרך להכריע המקרה הנ"ל האם זהו עניין ציבורי גבוה ומשמעותי? העיתונאי יטען כי כל הטענות בעד ונגד הקורונה הם רלוונטיים במיוחד ובעלי חשיבות לכלל הציבור במיוחד בתקופה כמו זו שאנו נמצאים בה. ויתרה מכך- זוהי סדרת כתבות מה שאומר שאולי שינוי דעתו של יהושע תשפיע על עוד אנשים בציבור לשנות את דעתם ולהתחסן. מנגד, יטען יהושע כי דעתו של העיתונאי על מה דעתו האישית של יהושע בקשר לחיסונים אינה מהווה עניין ציבורי גבוה ומשמעותי, בייחוד שיהושע הוא רק סטודנט רגיל ואינו איש ציבור/רופא.

[לגבי העובדה שהעיתונאי כתב כי זו דעתו- לא יוכל להשתמש בטענות תו"ל לפי ס' 15(4) וס' 15(5) כיוון שיהושע אינו בתפקיד שיפוטי/רישמי/ציבורי וכו' וגם אינו בעל דין].

ס' 16 - התנאים כדי לפעול בתו"ל: 1. האמין באמיתות הפרסום- נראה כי העיתונאי אכן האמין באמיתות בפרסום שקן לא הייתה לו כוונה רעה וכן ברגע שהבין כי שגה מיהר לפרסם זאת. 2. נקט באמצעים סבירים לוודא כי זו אמת- אמנם לא נדרש בחוק לבקש תגובה מיהושע כדי לפרסם זאת

עליו, אך בפסיקה נקבע כי במקרים מסויימים אי בקשת תגובה תשלול את הגנת תום הלב. 3.
מידתיות הנזק - מצד אחד, הדבר פורסם בעיתון בתפוצה רחבה וזהו נזק ליהושע, ועוד בלי לשאול
את תגובתו כלל.. מצד שני, כוונתו היו טובות וכן ברגע שידע על הטעות מיהר לתקן ולפרסם כי
המצב שונה (לא השאיר את מידת הנזק כפי שהייתה).

ס' 17 שולל את הגנת תו"ל במקרה שבו מדובר באמצעי תקשורת והייתה דרישה בכתב מהנפגד
לפרסם תיקון/ הכחשה למפורסם (וקובע את תנאי הפרסום המחודש). במקרה הנ"ל, מדובר באמצעי
תקשורת- עיתון. דרישה בכתב- לא הייתה. יהשוע רק התקשר טלפונית לעתונאי וגער בו על נזקיו
(אפילו לא ביקש לפרסם הכחשה/תיקון). בכל מקרה פעל העיתונאי לפנים משורת הדין ופרסם כי
הפרסום הקודם היה שגוי.

אם ביהמ"ש יקבע כי אכן העיתונאי חייב בגין הפרסום, יוכל לפעול לפי ס' 19 ולתת לו הקלות בגזר
הדין או במתן הפיצויים- ס'19(2)- העיתונאי היה משוכנע באמיתות הפרסום, ס'19(4)- העיתונאי
תיקן את הדבר המהווה לשה"ר ופרסם זאת במקום, במידה ובדרך בה פורסם לשה"ר ולא היה
מסוייג.

לקראת הבחירות התשיעיות במדינת ישראל, ובהתאם לסקרים המנבאים לח"כ יעקובוביץ ניצחון מוחלט, הוא עמל לילות כימים על תוכנית רחבה להפיכת המדינה למדינת הלכה. הוא פונה אליכם כמומחי לשון הרע בהלכה ובמשפט, ושואל אתכם מה נדרש לשנות בחוק איסור לשון הרע, על מנת שיתאים גם לשומרי הלכה המקפידים על החפץ חיים. מה תשיבו לו?

בהצלחה!!

תשובה:

חוק איסור לשון הרע והספר "חפץ חיים" לא בהכרח מתנגשים זה בזה. החפץ חיים עוסק בגבולות המותר והאסור בלשון הרע מבחינה הלכתית ואינו עוסק בסנקציות ובעונשים. לעומתו, החוק לא מתעסק ברמה המוסרית הנדרשת מכל אדם כשהוא מדבר לשון הרע אלא במה העונשים והסנקציות שניתן לאכוף בשל פרסום לשון הרע. לכן, בעיני הם יכולים להתקיים יחד וראיה לכך היא כי בית הדין הרבני בארץ משתמש בסמכותו הייחודית (פירטתי למטה) או שמשתמש בחוק איסור לשון הרע מכוח "דינא דמלכותא דינא" או "תקנות קהל" שתקנו "טובי העיר".

בכל מקרה, אתיחס להבדלים המרכזיים בין ההלכה לבין החוק:

הגדרת מהו לשון הרע- עפי הרמב"ם ישנם 3 סוגים על בסיס "לא תלך רכיל בעמך"- 1. "רכיל רגיל"- אחד שהולך ומדבר מפלוני לפלוני. מעלה קושי- אם לא מדבר גנות מה הבעיה? פרשנות א- הכסף משנה והחפץ חיים- מדובר במידע מסכסך (כך אמר פלוני **עליך**), פרשנות ב- ר"י ביר"ב והרש"ר הירש- מדובר במידע אישי, סודי. 2. "לשון הרע"- לדבר בגנות הזולת דברים שהם אמת. 3. "מוציא שם רע"- לדבר דברים שקריים בגנות הזולת. עפי ההגדרה בחוק זוהי הגדרה אובייקטיבית- מה יחס הבריות אחרי הפרסום כלפי הנפגע? ואילו הרמב"ם פוסק שבכל מקום שיש בו צער וכו' לאחר (דהיינו תחושתו הסובייקטיבית של הנפגע) זהו גם לשון הרע.

אבק לשון הרע- בהלכה ישנה גם הגדרת אבק לשון הרע שהיא אסורה מדרבנן- כוללת: 1. שבח על אדם בפני שונאו 2. שבע על אדם שיגרום לו הפסד. 3. מראית עין של לשה"ר 4. גנאי כללי ולא ספציפי. וכן אבק רכילות- 1. לומר דברים שיוצרים אי נעימות מסויימת (אך אינם מסכסכים) 2. לספר מידע אישי (מחלוקת)

לשון הרע שהוא אמת- על פי החפץ חיים אסור לומר לשון הרע גם אם היא אמת (שתיים מתוך שלוש הקטגוריות שהטווה לנו הרמב"ם עוסקות בדברים שהם אמת). בחוק יש לבחון האם הדבר אמת ואלו לבחון תנאי נוסף של עניין ציבורי. (בדין האנגלי אמת לא יכולה להיחשב כלשון הרע)

לשון הרע על ציבור- בהלכה הדבר אסור כמו שאסור לדבר על יחיד ואף חמור מכך. בחוק יש הבחנה בין "ציבור" ל"תאגיד" אך נראה כי לשון הרע על ציבור נחשב לשון הרע רק שאי אפשר להגיש בגינתו תובענה אזרחית/פלילית ורק כ"א של היועמ"ש או בהסכמתו.

לשון הרע על אנשי ציבור- החפץ חיים לא התייחס לכך כמעט. עזריאל אריאל טוען כי זהו ההבדל בין דמוקרטיה סגורה בה חיו פעם לדמוקרטיה פתוחה כמו שאנחנו בה היום- שתפקיד העיתונאים הוא גדול בשמירה על הדמוקרטיה והאזרחים הם משתתפים פעילים גם בבחירת אנשי הציבור וגם תוך כדי הקדנציה. אך לא נפסק כי הדבר מותר. מבחינת החוק וביהמ"ש לשון הרע על איש ציבור - ביהמ"ש יאזן בין השמירה על שמו הטוב של הנפגע (שהוא חשוב מאוד) לבין חופש הביטוי בדמוקרטיה. איש הציבור יש נגישות לתקשורת ולכן יכול להגן על שמו, מצד שני לא יפסקו פיצויים גבוהים מחשש מ"אפקט מצנן".

לשון הרע לתועלת- לא קבוע באופן מפורש בחוק, אלא רק עיגונים של חופש הביטוי במצבים שיכולים להיחשב כתועלת ציבורית וכו'. בכל מקרה, בהלכה היתר זה הוא העיקרי והחפץ חיים התנה אותו ב-7

תנאים: 1. לוודא שהדבר אמת- לא להסתפק בשמועות וכו'. 2. לוודא שהפושטות נכונה- לתאר את הדברים כהווייתם ולא דרך פרשנות שגויה. 3. דיוק- לא להגזים ולהפריז. 4. מניע טהור- זה צריך להיות המניע העיקרי ולא מניע משני. 5. מתן הזדמנות/תוכחה- ראשית לדבר עם האדם עצמו ולתת לו הזדמנות לשנות את דרכיו (מלבד מקרים חריגים). 6. אמצעים אלטרנטיביים- לבדוק האם אפשר להשיג את אותה התועלת באמצעים אחרים. 7. מידתיות הנזק- לא לספר את הדבר לאדם שיוסיף יותר על הנזק שנגרם וכו'. וישנם התייחסויות ספציפיות לגבי מערכות יחסים שונות- שידוכים, שותפויות, התנהלות במערכת רפואית וכו'.

היתר הסכמה מראש- אין התייחסות בחוק. החפץ חיים לא דן בכך ישירות אלא בהאם מותר לדבר לשה"ר שאין בו נזק? חילק את איסוק לשה"ר 2ל ראשי איסור- 1. הנזק הנגרם. 2. נובע/ מבטא את מידה רעה של המדבר- כל אחד מראשי הנזק אסור גם לבדו ולכן אסור לדבר לשה"ר אף אם אין בו נזק. אבל מכאן אנו לומדים מעין היתר- אם אין נזק והדיבור לא מבטא/נובע ממידה רעה וכן הוא לתכלית מועילה (אף בלי קיום 7 התנאים)- אז הדבר מותר. ונחלקו הפוסקים המאחרים לחפץ חיים האם מותר גם במקרה הופכי שבו יש נזק והניזון נמחל עליו/הסכים מראש- יש כאלה שאומרים שמותר ויש האוסרים בהשוואה לנזקים גופניים (אסור לי לכרות יד לחברי אף אם הוא רוצה בכך).

לשון הרע שכבר פורסם- "היתר בפני שלושה"- הרמב"ם פירש את מסכת עירוכין כדבר שנאמר בפני שלושה חזקה עליו שיתפרסם ולכן פרסומו מותר. החפץ חיים קיבל היתר זה בדוחק ("יש אומרים") ואף התנה לו סייגים: 1. לבדוק את האנשים הספציפיים שלהם סופר הדבר- האם הם דיסקרטיים ושומרים סוד- לא חזקה שיתפרסם. 2. שהמספר לא יוסיף דבר מעצמו. 3. לספר בדרך "אקראי" ולא ביוזמה. 4. רק במידה והמספר לא יוסיף על כך לשון הרע מעצמו. 5. לספר את הדברים בדיוק. - בפועל היתר נדיר מאוד וכמעט לא משתמשים בו. בחוק יש לנו את ההקלה שבסעיף 19(1)- שביהמ"ש יוכל להתחשב בגזר הדין/ בפיצויים בהינתן שמישהו מפרסם דבר שכבר פורסם.

לגבי יכולות האכיפה והסעדים- בחוק יש סמכות לביהמ"ש לחייב בפיצויים, בתיקון, הכחשה וכו' במישור האזרחי וכן במישור הפלילי לחייב בשנת מאסר אחת. במשפט העברי אי אפשר לחייב בפלילים בגין לשון הרע- מותר רק על מעשה פיזי ולשון הרע הוא או דיבור או במחשבה. לגבי פיצויים- חיוב בבושה גם הוא רק אם הבושה נגרמה באופן פיזי. אם נגרמו נזקים עקיפים אי אפשר לחייב את המפרסם כיוון שלא מחייבים בגרמא. לכן, הסמכות הרלוונטית כדי לקבל סעדים בגין לשה"ר היא סמכות מיוחדת של ביה"ד לפסוק על פי דעתו (לא ברור מהפוסקים אם בדיעבד לגבי כל מקרה או שצריכים לקבוע כללים מראש). אך גם בהשתמשם בסמכות זו פסקו בתי הדין מעט שונה מהחפץ חיים- למשל, לא חייבו בפיצויים אדם שלא התכוון לפגוע או אדם שדיבר אמת (על אף שהדבר אסור עפי החפץ חיים).